

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. Quæ sint Conditiones, & Quis Ordo Obligatoriæ Correptionis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

debet) tollendos, quando & nimia eorumdem tolerantia graviter labefactaretur bonum commune disciplinæ religiosæ; inde enim grave damnum ipsi communitati obveniret. Quæ tamen gravitas obligationis, non tam ex præcepto correptionis, quæ bonum spirituale proximi attendit, quam ex obligatione officii superioris nascitur, vi cuius tenetur religiosam disciplinam conservare. Qui denique censent correptionem venialium non cadere sub præceptum, loquuntur de illis, ex quibus non timetur lapsus in mortale: aliàs enim posset esse obligatio gravis pro gravitate pecculi.

75.
Cur Christus solum meminisset peccati à fratre commissi contra ipsum corripientem.

Sed difficultas moveri potest ex verbis Christi *Matth. 18.* mentionem facientis solum peccati, quod frater in te commiserit, quia nimirum te aliquâ injuriâ, sive ex errore, sive ex fragilitate, sive ex alicuius affectu fecerit. Respondetur tamen hoc à paritate rationis ad quodlibet peccatum etiam commissum in alios, ipsumque Deum esse extendendum. Christus enim illic maxime frænum injicere voluit, ubi major vindictæ acerbitas & animi præcipitatio esse solet, & certior peccati notitia, ac efficacior charitas, læsi videlicet ad eum qui læsit. Quare dum remotiora Christus præcipit, censetur etiam viciniora voluisse includere. Deinde dum nobis videtur Deus offenditur, etiam suo modo contra nos, qui filii Dei sumus, peccatum committitur. Unde *Augustinus supra* censet peccari in te, quando te conscio & teste peccatur, & *simul* (inquit) *audientibus tibi fecit injuriam, & in illos peccavit, quos testes sua iniquitatis efficit.*

76.

An correptio respiciat peccata præterita, an etiam futura.

Petes I. An correptio respiciat propriè peccata præterita, an verò futura? Resp. Si vim vocis & phrasim Scripturæ spectemus, respicit propriè peccata præterita, in quibus proximus nostrâ correptione corrigendus seu emendandus est: correptio enim seu emendatio præsupponit culpam. Unde *Matth. 18.* Christus dixit: *Si peccaverit &c. corripe.* Manet nihilominus obligatio ejusdem rationis impediendi peccatum proximi imminens per monitionem (quam appellare si velis correptionem, per me licet) aut simile medium. Potestque in correptione propriè dicta considerari concurrere non solum peccatum præteritum emendandum, sed etiam futurum cavendum. Immo potissima obligatio, in correptione consideranda, est de procuranda proximi emendatione, ob periculum recidivi, aut perseverantiæ in malo statu usque ad mortem, vel ultra tempus, ante quod currit obligatio poenitentiam non differendi; quæ proinde obligatio non impleta causaret novum peccatum.

77.

Petes II. An sit obligatio corripienti

peccantes ex ignorantia? Supple invincibili: si enim vincibilis semper graviter culpabilis sit, non est ratio dubitandi, quin sit obligatio. Resp. Aff. quando speratur fructus, nec timeatur majus incommodum, præsertim in materia juris divini & naturalis. Ratio est: quia id videtur exigere reverentia legis: & quia ignorantia, juris præsertim divini & naturalis, est grave malum, quod quisque prudens merito vellet à se averti: ipsaque peccata materialia sunt objectivè mala, & si sint præsertim contra legem naturæ, multum inhonestant naturam rationalem: quæ insuper possent sæpè scandalum aliis generare, & postquam inolevit prava consuetudo, difficilius, accedente dein malitiæ notitiâ, omitti. Quando nihilominus prudenter timetur grave incommodum, possunt facilis, & sæpè debent hujusmodi in ignorantia relinqui, v. g. in bona fide valoris matrimonii à parte rei invalidi: cum equidem revera supponantur actus à culpa excusati coram Deo. Unde etiam facilis excusatur quis ob aliquam causam se tenentem ex parte corripientis. Maximè autem in materia juris humani, veluti non cum tanto rigore etiam alios indirectè obligantis. Propter quod multi Doctores gravissimi, censent non esse ex obligatione corripientium, qui ex oblivione aut ignorantia comedit citra scandalum periculum carnes in die veneris, vel omittit sacrum die festo, & *Coninck d. 28. dub. 4. num. 44.* censet parum aut vix me obligari tunc ad corripendum, eò quod comestio ista per se non dedecet naturam humanam, & materialis ista violatio juris humani, & de tur parvi momenti; præsertim si vel levis adsit ratio, cur non corripiam. Immo Nonnulli generalius loquuntur de omni jure positivo. *Bonacina denique d. 3. de Charit. quest. 4. p. 7. num. 10.* id affirmat de qualibet invincibili ignorantia, modò non vergat in grave detrimentum ipsius delinquentis, vel tertii, nec adsit obligatio ex officio. Si enim quis ex officio obligetur, v. g. Episcopus, Parochus &c. Doctores satis consentiunt, adesse quoque obligationem instruendi ignorantes in observantia præceptorum.

Peccantes ex ignorantia, an vel qui corripienti.

QUESTIO VI.

Quæ sunt Conditiones, & quis Ordo Obligatoria Correptionis?

INTER conditiones in Correptione fraternali, ad quam obligamur, servandas, Prima est, ut moraliter certò constet de delicto proximi. Ulterior enim obligatio foret nimium onerosa, odiola, & plurimum

88.
Prima conditio requiritur: scilicet certum esse de delicto proximi. Et si sit incertum, obligatio non sufficit.

rium malorum causativa, proximo plerumque ægerrime ferente, quod quis ex suspitionibus, rumoribus, aliisque insufficientibus fundamentis ad ejus veluti criminosi correptionem procedat. Quare privatis dissuadenda quoque est cura superflua (quæ est plurimum in communitatibus & familiis exola, ipsis etiam bonis) in inquirendis iis, quæ de proximo circumferuntur: qui illam meritò relinquunt Superioribus ex officio obligatis ad invigilandum subditis suis; juxta Proverb. 24. Ne queras impietatem in domo justi, neque vires requiem ejus. Sed potius quisque privatus invigilet studiosè sibi ipsi, repetendus utique sufficienter in seipso corrigenda. Inter familiares tamen utilis esse potest benigna monitio, & velut conditionata, ex confidentia charitatis procedens (quæ etiam in Superioribus uluvenire possit, prout prudens charitas attentis circumstantiis dixerit) si probabiliter saltem constet de delicto: supponendo quod confidentia hujusmodi sit futura grata, & si fortè peccatum subsit, fructuosa.

Cura inquisitionis facta in privatis.

79. Secunda conditio, ut mea corruptio proximo supponatur esse necessaria.

Secunda conditio est, ut proximus sine mea monitione probabiliter non credatur tempore debito emendandus. Aliàs enim non indiget meâ correptione, ad quam proinde non obligor. Unde si proximus jam emendatus sit, frustranea esset correptio. Si etiam brevi putetur à se ipso, aut per alterius v. g. confessorii, parochi, superioris &c. monitionem emendandus, cessat obligatio respectu mei; uti necessitas proximi. Quare si adsit alius, qui commodius & acceptabilius possit & velit corripere, maneo ego excusatus. Excusor tamen ab adhibenda hoc tempore, si aliàs opportunius speretur posse adhiberi citra majus seu præponderans proximi detrimentum.

80. Tertia, ut sit spes fructus.

Tertia est, ut adsit spes, saltem probabilis fructus, si non in hoc instanti, saltem in tempore futuro. Unde non tenemur ad correptionem, si fructus non speretur, quin potius major turbatio & contemptus timeatur, si appareat proximum inde fore deteriozem: correptio enim inter privatos, si sit inutilis aut nociva, non obligat, aut etiam sit illicita. Pœnit interdum contingit, quod si detrahens moneatur, detractiones suas confirmat; si alius delinquens corripitur, indignatur tertio, odit, lites suscitatur &c. Quod si sit spes fructus, citra periculum nocuementi, obligat correptio, utpote probabiliter profutura, certò non nocitura. Sicut medicus tenetur ægro adhibere medicinam, dubiè profuturam, & certò non nocituram. Si utrumque sit dubium, v. g. tam timeatur grave nocuementum, seu sit periculum æqualis vel majoris mali, puta novi peccati gravis, vel obstinationis in

Herincx Sup. Theol. Pars III.

peccato; quæ speretur emendatio, cessat quoque obligatio. Aliàs non curanda est tristitia vel levis ira, comparatione fructus ex correctione sperati.

In discrimine mortis nihilominus, quando aliàs proximus certò est periturus, tamen ex monitione affulget aliqua spes salutis, quatenus videlicet subest aliqua probabilitas vel dubium, num fortè profutura sit mea correptio, etsi quæque sit periculum etiam majus, ne noceat, obligor ad correptionem: tunc enim extrema hoc modo tentanda sunt, cum gravius sit proximum certò æternaliter perire, quam ex sua prava voluntate (quæ timeatur) exponi periculo gravioris damnationis cum aliquali spe salutis. Unde & medici in morbis alioquin desperatis adhibent interdum medicinas periculosas, dubiè profuturas, juxta illud, quod veluti Galeni circumfertur: In morbis desperatis interficere audeber.

81. Quid agendum in morbis discrimine, si cum dubio spe fructus jungetur majoris deteriorationis periculum.

Ex dictis colligi potest privatos, præsertim juniores, fragilioris sexus, plebeios, frequentissimè seculari à correptione fracterna, sic præsertim, ut non graviter peccent, siue quia non satis certi sunt de delicto, siue quia facilè persuadent sibi, nec sine fundamento, se nil profecturos, aut peccantem sine sua opera opportunè emendandum per se vel per alios, siue ex correptione sibi damnus proportionatum imminere. Qui nihilominus peccatum, quod ipsi tantum norunt, per suam operam emendare non possunt, debent saltem curare, ut emendetur per monitionem aliorum.

82. Qui facilè & frequenter excusentur ab obligatione corripiendi.

Cessat porò obligatio corripiendi, extra necessitatem correptionis extremam (quæ juxta Villalobos numquam vel rarò, juxta Lorca numquam contingit) si non possit fieri sine gravi damno seu periculo vitæ, famæ, vel bonorum fortunæ; eò quod lex Christi seu charitatis non obliget cum adeò gravi difficultate & incommodo; uti relatis Aragon, Valentia, Reginaldo, Bannez, Maldero, Navarro notavit Bonacina de Charitate disp. 3. q. 4. p. 7. num. 11. & alii. Excipiuntur Prelati, seu quibus cura subditorum ex officio imminet, qui etiam cum notabili suo periculo tenentur correptionem adhibere in gravi necessitate: cum ipsi ratione officii sint ad amplius præ privatis obligati: adeoque pro salute spiritali subditorum tenentur etiam in gravi necessitate vitam corporalem exponere.

83. Qualiter excuset periculum gravis damni.

Modus iste est in correptione servandus, qui magis prodest bono & salutem proximi, & quam minimè fieri potest, noceat famæ aut alteri bono ejusdem. Quod apertè dicitur ratio. Simili modo medicus curat ægrotum medicis efficacioribus, & minus nocivis aut periculosis. Quare debet correptio

84. Correptio sit charitativa.

tio esse charitativa: Debemus enim amando correre, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi juxta Augustinum Serm. 16. de Verbis Domini. Unde ut bona & utilis sit correctio, corripiendus est proximus in misericordia, non ex amaritudine, aut vindictæ cupidine.

85. Opportuna. Deinde debet esse opportuna, seu conditionibus præallegatis vestita. Unde Augustinus 1. de Civit. 6.9. Si propterea (inquit) quisq; objurgandis & corripiendis male agentibus parcat, quia opportunius tempus inquirat: vel eisdem ipsis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam & piam erudendos impediant alios infirmos, & premant atque avertant à fide; non videtur esse cupiditatis occasio.

86. Et in peccatis secretis secreta. Denique in peccatis secretis debet esse secreta, juxta illud Matth. 18. Corripe eum inter te & ipsum solum. Nimirum (ut rectè Augustinus Serm. 16. de verbis Domini intendens correptioni, & parcens pudori. Forid enim præ verecundia incipit defendere peccatum suum; & quom vis facere correctiorem, facis pejorem. Similiter Hieronymus in d. locum scribens ait: Corripiendus est frater secretim, ne si semel pudorem ac verecundiam amisserit, remaneat in peccato. Quare Augustinus supra explicans illud 1. ad Timoth. 5. Peccantes coram omnibus argue: ut & ceteri timorem habeant, ait: Aliquando ergo scias corripiendum fratrem inter te & ipsum solum: aliquando corripiendum fratrem coram omnibus. Nempe quia (ut subdit) ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa verò corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Aliàs enim (ut præmittit) Si solus nosti, quia peccavit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es corrector, sed proditor, atque adeo iniquus fama violator.

87. In publicis publicis. Unde è contrà ex mente Apostoli & Augustini peccatores publicè publicè arguendi sunt, utpote carentes eatenus famâ, & cum quibus si dissimulatur quoad publicas correptiones, communitas offenditur ac scandalizatur. Quamvis interdum dicit prudentia parcendum esse publicè peccantis (cujus peccatum non cedit in detrimentum aliorum) confusioni, si constet efficacius esse emendandum ex hac remissione, & pacata ac benigna monitione, qui aliàs fortè magis obduraretur; prout frequenter expedit etiam punitionis temperare rigorem, attentâ indole peccantium & aliis circumstantiis.

88. Cautela quædam. Restat nunc declarandus ordo correptionis in Evangelio præscriptus Matth. 18. qui est, ut in peccatis occultis, de quibus solum ibi agitur, præsertim cedentibus in solius peccantis præjudicium, primò corripiatur peccans inter te & ipsum solum, seu inter quatuor (ut dicitur) oculos. Deinde si non sequatur aut speretur ex mo-

ditiones hujusmodi fructus, adhibeantur (si dein coram spes sit profuturum, & non obfuturum) unus vel duo testes seu amici prudentes. Qui modus est paulò severior, & si amici supponantur delicti non concii (prout juxta receptam DD. sententiam supponi possunt, etsi nonnulli oppositum contendunt, Christum scilicet agere solum de adhibendis testibus rei concii) cum aliquali detrimento famæ, sed postponendo ipsi bono animæ & faciliè supplicando existimatione bona ex penitentia de peccato corrigenda.

89. Quoriam hi adhibendi. Testes porrò seu amici adhibentur, partim ut ipsi conformiter judicent fratrem verè peccasse, si fortè peccatum exulare vel: partim ut Ecclesiæ possit patere protervia correpti, si in malo persistat, & adimpletio officii charitatis ex parte corripiantis, si fortè posthabita famâ deinceps cogatur dicere Ecclesiæ: partim & præcipuè, ut testes unâ hortentur ad resipiscentiam, plurimumque velut arbitrorum, qui rei utilius peragenda causâ adhibentur, respectu & monitis, indeque concepto pudore, efficacius convertatur ad cor.

90. Post hæc restat gravior adhuc corripiendi modus, dicendo scilicet Ecclesiæ, Pesti hæc id est, habentibus ejus curam, qui sunt Prælati, præditi clavium potestate. Si autem Pastores Ecclesiæ monentes, adstipulante populo, non audierit, restat (si consulta videbitur) ejectio ex Ecclesia, per excommunicationem scilicet, eò nihilominus sine adhibendam, ut infirmus frater sanetur (est enim pœna medicinalis) aut certe oves alias suo contagio non inficiat.

91. Christus sp. litem declarat jus natura. Non tamen fertur novum præceptum, juxta communem Doctorum sententiam, sed apertius declaratur jus naturæ, quo quisque tenetur prospicere salutem proximi modo minus famæ & honori nocivo. Qualitè prospicitur per ordinem à Christo præscriptum: si enim absque testibus possit corrigi frater, ad quid hi, delicto eisdem pro palato, adhiberentur & si unus testis sufficeret, ad quid adderentur duo? si & testibus adductis emendaretur, ad quid denuntiaretur frater Ecclesiæ?

92. An vel coram Joseph ac fratres suo monitione prævia. Nec refert, quòd Joseph Gen. 37. accusaverit fratres suos, filios scilicet Balæ & Zelphæ, quibuscum morabatur, apud patrem de crimine pessimo, non præmissa monitione. Nam (ut tacitam non constare de non præmissa monitione, quantumvis in Scriptura non exprimitur) Joseph sciens exolum se esse fratribus, prudenter judicabat monitionem suam nil apud eos profuturam; ut notat Abulensis in c. 18. Matth. 9. 27.

93. Invenio à Do. Christis qui. Itaque quotiescumque prudenter propter fratris aut communitatis bonum, ordo

hic spectan-
da & for-
vanda.

à Domino praescriptus negligitur, nullum inde contrahitur peccatum: quia in hoc Domini praecipio, sicut & in aliis plerisque, magis attendenda est Domini intentio, quam verba: intentio autem eius hoc loco est, studiosè tentandum omnibus modis, ut vel frater peccans resipiscat, vel si id impetrari non potest, alii à contagio ipsius praeserventur. Quod si vel pro altero, vel pro utroque horum, aliquid secus fieri conveniat, quam à Domino praescriptum est, id ex mente Domini fieri debet; qui quo nobis conservanda proposuit, conscientiam fratris, & famam: si utrumque conservari potest, optimè agetur, si non, semper conscientia famae est praeservanda. Ita compunguntur Doctores.

Notat autem Marchant To. 2. Tract. 2. Tit. 4. sect. 2. g. 1. append. de Corrupt. Fraternali Reg. 1. quòd dum omiſſa ſecreta monitione deſertur caula à ſubdito ad ſuperiorem tamquã patrem, hic debeat primò adhibere privatam monitionem, veluti ſuccedens in locum & officium fratris, prout etiam primo loco facere deberet, ſi ipſe Superior ſcus delictum fratris noviſſet. Quare etiam nequit exinde non convictum juridicè condemnare, poteſt tamen reò invigilare, & perſeverantiam in malo juridicè detegere ac punire. An autem poſſit peccatum priùs deſerri ſuperiori, non quidem ut iudici, ſed ut amico & patri à quo ſecretò moneatur, quam teſtibus ſeu amicis coram quibus moneatur, variant Doctores, pendentque à variis circumſtantiis tum perſonae peccantis, tum ſuperioris, ratione quarum poteſt nunc hoc, nunc illud eſſe magis conſonum charitati, ut pròinde non poſſit ſtatui una regula pro omnibus caſibus, ſed eligendum ſit, quod magis expedire videbitur charitati & bono corripiendi.

94. Quia agendum ſuperiori, dum omiſſa monitione ſecreta peccatum denuntiatur ei ut patri.

An vel quòdo ad eum deſerri poſſit, loco adhibitionis teſtium.

95. Qui in peccato perniciōſi omiſſa ordo praescriptus.

libus) per illam nequeat malum ejuſque periculum certò & ſecurè averti: bonum enim commune & innocentis ceteris partibus praevalet fama nocere cupientis. Aliàs ſi certiffimus moraliter eſſem hæreticum v.g. privatà monitione emendandum, cenſet Wiggers quaſt. 33. art. 7. non habere locum legem denuntiandi illum Inquiſitoribus, quaſi hæc exceptio ex natura rei & lege charitatis intit, etſi non expreſſa, veluti rara.

Unde reprehendit Marchant ſup. poſt Reg. 4. in Corollario velatam, immo abominandam charitatem, quã quis peccata proximi in perniciem patriæ, vel reipublicæ, ſcandalum ſtatùs Eccleſiaſtici vel Religionis vergentia putat poſſe perſidã fidelitate taceri, ne peccantes damnum aliquod corporale aut famae incurrant: certum enim eſt poſſe & debere denuntiari potenti impedire, ſi aliter malum nequeat certò praeveneri, ac ne ulterius ſerpat, impediri.

Hic accedit caſus quo quis rationabili ex caula ceſſit juri ad famam, cujus dominus eſt, contentus, ut ſine praevia monitione fiat denuntiatio Superiori tamquam patri, ad majorem cautelam ſpiritualem praesertim, & animi humiliatorem. Quod quidem poteſt laudabiliter aliquando fieri. Immo id generaliter fieri à Religioſis Societatis Jeſu contendit Comnck d. 28. dub. 12. meritò videndus, & reliqui Scriptores Societatis: quamvis poſt Lorca non conſentiat Poncius, qui contendit 3. diſt. 30. in Comment. num. 72. & ſeq. talem regulam in Conſtitutionibus Societatis non extare. Praedicta verò juris ceſſio, etſi indefinitè ſeu univerſaliter facta, juxta Caſtro Palao d. 3. p. 9. num. 3. fieri intelligenda eſt ſervato ſine praecipuo fraternae correctionis, qui eſt correctio & emendatio delicti, quem ſinem ſi certum ſit per Praelatum non eſſe obtinendum ita bene ac per inferiorem, vel de illo dubium eſt (quòd juxta ipſum raro contingere poteſt, praesertim in Societate) nequaquam tunc cenſetur quis cedere juri conservandae famae. Ita ille.

Vicioſa ocu-
culatio
charitate
palliat re-
darguitur.

96. An exceſſus rationabilis ceſſio juris ad famam ab ordine correptionis.

DISPUTATIO DECIMATERTIA.

De Vitis Oppositis Charitati.

QUESTIO I.

De Odio.

DIUM eſt quaedam alienatio ſeu averſio voluntatis ab aliquo, quod apprehenditur ut malum. Soletque dividi in odium abominationis, & inimicitiae:

Herinc Sum. Theol. Pars III.

etſi non omnes conveniant in modo explicandi; in quo ſanè non alia, quam de nomine, poteſt eſſe controverſia. Odium itaque abominationis frequenter hoc ſimilive modo explicatur, ut ſit averſio ab aliqua re ſeu perſona, tamquam nobis malã aut contrariã & moleſtã; eſt oppoſitum amori concupiſcentiae. Odium inimicitiae (quod amori benevolentiae oppoſitur) explicari ſolet per deſiderium, quo deſideramus